

Suolinkaistartuntojen ehkäiseminen

Perustietoa suolinkaisesta

*Sikojen tavallisin sisälöinen on suolinkainen (*Ascaris suum*), joka on zoonoosi eli se voi tarttua ihmiseen.*

Suolinkainen on pitkä (jopa 50 cm), vaalea, ohut (paksuus noin 6 mm) pyörömato. Suolinkaisen munia ei pysty erottamaan paljain silmin. Kun sika syö suolinkaisen munan, jonka sisällä on tartuntakykyinen toukka, se saa tartunnan. Toukka vapautuu sian suolistossa ja toukkavaiheen aikana suolinkainen kiertää maksan ja keuhkojen kautta takaisin suolistoon, jossa suolinkaisnaaras alkaa tuottaa uusia munia 6–7 viikon kuluessa siitä, kun sika on saanut tartunnan. Naarassuolinkaiset voivat tuottaa 200 000–1 milj. munaa vuorokaudessa, ja munat siirtyvät sian ulosteessa karsinaympäristöön.

Säilyy ympäristössä pitkään

Suotuisissa ympäristöolosuhteissa (kostea, lämpötila >15°C) munan sisällä kehittyä 3–4 viikossa tartuntakykyinen toukka, joka vapautuu munasta sian suolistossa. Viileässä ja kuivassa ympäristössä tartuntakyvyn saavuttaminen kestää paljon kauemmin. Munat ovat erittäin kestäviä desinfektioaineille ja ne voivat olla tartuntakykyisiä 5–10 vuotta. Suora auringonvalo, kuumuus ja kuivuus vähentävät niiden selviytymistä. Munien tuhoutumiseen lietteessä tarvitaan 25°C lämpötila ainakin 308 päivää, kun taas 5°C lämpötilassa lietteessä olevat munat ovat pidempään tartuntakykyisiä.

Oireet

Suolinkaisen sioille aiheuttamat tavallisimmat oireet ovat hengitystieoireet (yskä, vaikeutunut hengitys jne.) ja heikentynyt kasvu. Hengitystieoireita todetaan erityisesti voimakkaiden suolinkaistartuntojen yhteydessä. Suuret suolinkaismäärät voivat aiheuttaa myös suolen tukkeutumisen, suolen puhkeamisen ja äkkikuoleman. Suolinkainen elimistössä voi heikentää eläimen vastustuskykyä ja eläin voi olla alttiimpi muille sairauksille kuten sinkainfluenssalle. Sialle kehittyy luonnollinen vastustuskyky suolinkaiselle 4–6 viikossa tartunnan jälkeen. Tämän jälkeenkin sika voi edelleen erittää suolinkaisen munia mutta elimistö pitää suolinkaisten määrän alhaisena eikä se yleensä aiheuta sairauden oireita sialle. Maksan kautta kiertäessään suolinkainen aiheuttaa valkoisia arpia maksaan. Arvet paranevat 1–4 viikon kuluessa, joten teurastuksessa näkyvät arvet ovat syntyneet kasvatuksen loppuvaiheessa.

Suolinkaisen jättämiä arpia
sian maksassa
ja
aikuinen suolinkainen

Teurastuksessa näkyvät suolinkaisten arvet ovat syntyneet kasvatuksen loppuvaiheessa

Ennaltaehkäisy ja hoito

Loisten kurissa pitäminen koostuu sekä oikea-aikaisesta lääkityksestä että hyvästä hygieniasta. Peruseriaate on se, että annetaan loishäätö sioille aina ennen siirtoa puh-taisiin, desinfioituihin karsinoihin. Siasta siis tapetaan lääkkeellä munia tuottavat aikuiset suolinkaiset, jolloin sika ei saastuta puhdasta ympäristöään, eikä saa uutta tartuntaa puhtaasta karsinastaan. On todennäköistä, että suolinkaista esiintyy aina jonkin verran, mutta edellä mainitun toimintatavoin tartunnat saadaan hallintaan ja sen esiintyvyys ja haitat minimoidaan.

- Emakoille annetaan loislääke noin viikkoa ennen siirtoa porsituskarsinaan.
- Porsaille aikaisintaan kahdeksan viikon iässä tai noin viikko ennen siirtoa seuraavaan osastoon tai toiselle tilalle.
- Karjuille neljä kertaa vuodessa.
- Lihasioille ei anneta loishäätölääkettä, ellei siihen ole erityistä syytä kuten sikojen pitäminen kesto-kuivikealustalla tai niillä on todettu matojen aiheuttama infektio. Lääkitys annetaan eläinlääkä-rin ohjeen mukaan.
- Hoitavan eläinlääkäri ohjeistaa aina loislääkityk-set.

Hygienia on tärkeää

Pelkääntäen loishäätölääkettä käyttämällä loisten aiheut-tamia ongelmia ei saada kuriin. Aivan yhtä tärkeää on hyvä hygienia.

Lanta tulee kolata karsinoista päivittäin. Eläintilat pes-tään, annetaan kuivaa ja desinfioidaan erien / eläinten vä-lillä. On tärkeää valita suolinkaisen muniin tehoava des-infiointiaine, jos suolinkaiset ovat ongelma, sillä markki-noilla on paljon aineita, joilta tämä teho puuttuu. Kuu-man veden käyttö ja höyrytys tehostavat pesutulosta, sa-moin kalkin käyttö pinnoilla, huomioiden kalkin ihoa är-syttävä vaikutus. Näin toimien vähennetään eläintilojen suolinkaismunien määriä. Avainasemassa on eläintilojen kertatäyttyisyys. Emakoiden pesu ennen porsituskarsi-naan vientiä auttaa vähentämään porsituskarsinaan emakon mukana tulevaa saastumista (esimerkiksi sor-kissa ja utareissa), joten se on erittäin suositeltavaa. Kär-pästorjunta sikaloissa on tärkeää, koska kärpäset voivat levittää tartuntaa.

Kuivikepohjalla lämpö ja kosteus lisäävät suolinkaisen munien sisällä olevien toukkien mahdollisuuksia kehittyä tartuntakykyisiksi. Kosteiden ja lantaisten paikkojen puh-distaminen muita kohtia useammin auttaa vähentä-mään tartuntariskiä. Kuivikepohjasikaloissa joudutaan usein harkitsemaan loislääkkeiden käyttöä tiheämmin kuin yleisohjeissa neuvotaan. Ulkona olevissa jaloittelu-tarhoissa on samanlainen riski. Suolinkaisen munat voi-vat talvehtia Suomenkin talvessa lepotilassa ja olla jälleen tartuntakykyisiä seuraavana kesänä.

Hygienia on hyvin tär-keää, pelkkä matolääkkei-den käyttäminen ei riitä

Lannanlevitys

Lannanlevityksen yhteydessä tulee olla huolellinen, ettei lan-taa kulkeudu yleisille teille, ko-tieläintilojen tai asutusten pi-hoille. Lannanlevityskoneiden puhtaudesta on huolehdittava siirryttäessä tilalta toiselle. Ka-luston puhdistukseen tulee varata aikaa myös koneura-koinnissa ja käytettäessä tilo-jen yhteisiä koneita. Sikojen lantaa tai lietettä ei tulisi ihmi-siin kohdistuvan tartuntariskin takia levittää vihannes- ja juu-resviljelmille.